

ลัทธิธรรมเนียมต่าง ๆ ภาคที่ ๑๑

ลักษณะการพระราชพิธี ฝ่ายพระราชวังโบราณมณฑล

พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ

นายพลตรี หม่อมเจ้าศรีไสยเฉลิมศักดิ์ ท.จ.ท.ม.ท.ช.ร.จ.ม.

ในพระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นเบริรักษ์นรินทรฤทธิ์

๕ ๘
เมื่อพระกา พ.ศ. ๒๔๖๕

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

คำนำ

หม่อมราชวงศ์ชายอนุกฤต หัสตินทร์ ณกรุงเทพ รัชันท์ของ
พี่น้องมาแจ้งความขอพระสมุทวชิรญาณสำหรับพระนครว่า ในงานพระ
ราชทานเพลิงศพ นายพลตรี หม่อมเจ้าศรีไศยเฉลิมศักดิ์ ในพระเจ้า
ราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นปริรักษนรินทรฤทธิ หม่อมราชวงศ์ซึ่งเป็น
บุตรธิดาจะใคร่พิมพ์หนังสือแจกเรื่อง ๑ ขอให้กรรมการขอพระสมุท
วชิรญาณช่วยเลือกเรื่องหนังสือให้ ข้าพเจ้าจึงเลือกเรื่องพระราชพิธี
ฝ่ายพระราชวังบวรสถานมงคลให้พิมพ์ แลจัดไว้ในหนังสือจำพวกลัทธิ
ธรรมเนียมต่าง ๆ นับเป็นภาคที่ ๑๑

เรื่องพระราชพิธีฝ่ายพระราชวังบวร ที่พิมพ์ในสมุดเล่มนี้ในต้นฉบับ
พิมพ์ในขอพระสมุทวชิรญาณไม่ปรากฏว่าผู้ใดแต่ง แต่พิจารณาตาม
สำนวนเชื่อได้เป็นแน่ว่าเป็นของพระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นสถิตย์
ธำรงสวัสดิ์ทรงแต่งประทานขอพระสมุทวชิรญาณ ครั้งทรงรับตำแหน่ง
เป็นกรรมการเมื่อชวศ พ.ศ. ๒๔๓๓ ที่ทราบได้เพราะกรมหมื่นสถิตย์
ธำรงสวัสดิ์ได้เป็นผู้บัญชาการพระราชพิธีในวังนำครั้งกรมพระราชวังบวร
วิไชยชาญ จึงเอาพระไทยใส่ศึกษาเรื่องการพระราชพิธีจนเป็นผู้รู้ชำนาญ
ที่จะเห็นได้ในสำนวนหนังสือที่ทรงแต่งนั้น

เรื่องทกรมหมื่นสถิตย์ธำรงสวัสดิ์ทรงแต่ง ทั้งพระไทยจะพรรณนา
ถึงการพระราชพิธีครั้งพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวก่อนแล้วจึงจะ
พรรณนาถึงการพระราชพิธีในครั้งกรมพระราชวังบวรวิไชยชาญ เพราะ
ลักษณะการพระราชพิธีวังนำแต่เดิมเป็นอย่างหนึ่ง ครั้นถึงพระบาทสมเด็จพระ

พระย่นเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระเกียรติยศเป็นอย่างพระเจ้าแผ่นดิน จึง
 ถวายแบบพระราชพิธีของพระราชวังหลวงครั้งรัชกาลที่ ๓ ไปทำเพิ่มเติมขึ้น
 อีกหลายอย่าง จะยกตัวอย่างเช่นพิธีสงกรานต์ที่ขึ้นวันพระเท่าจำนวน
 พระชันษา ที่จริงเป็นแบบพิธีเฉลิมพระชันษาในรัชกาลที่ ๓ ถวาย
 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวประสูติในเดือน ๕ ทรงทำเนื่องใน
 พิธีสงกรานต์ที่เลียบคิเณงเป็นพิธีสงกรานต์ไป มาถึงक्रमพระราชวัง
 ขวรวิไชยชาญ คงได้แก้ไขลดการพระราชพิธีฝ่ายพระราชวังขวร
 น้อยลงกว่าครั้งพระบาทสมเด็จพระย่นเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่จะลดลงเพียงไร
 ไม่ปรากฏในหนังสือ เพราะกรมหมื่นสถิตย์ธำรงสวัสดิ์ทรงแย้งว่าด้วย
 การพระราชพิธีครั้งพระบาทสมเด็จพระย่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ตั้งแต่เดือน ๕
 ไปจนถึงกลางเดือน ๑๑ แล้วก็ค้างอยู่เพียงนั้น เห็นจะเป็นด้วยเหตุที่
 แ่่งค้ำนี้เองจึงไม่ปรากฏว่าหนังสือนี้ได้เคยพิมพ์มาแต่ก่อน มีแต่
 ฌยเขียนอยู่ในหอพระสมุดวชิรญาณ มาตรวจดูในคราวนั้นเห็นว่า
 หนังสือแ่่งค้ำนี้ในทางสำนวนแลในทางที่ทำให้ความรู้ สมควรจะพิมพ์ให้
 แพร่หลายได้ แลเป็นเรื่องที่เนื่องในครั้งพระบาทสมเด็จพระย่นเกล้า
 เจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นสมเด็จพระโอยกาของหม่อมเจ้าศรีโสภณเสด็จกัก
 เหมาะแก่การที่จะพิมพ์แจกในงานศพของเธอ ข้าพเจ้าจึงได้เลือก
 หนังสือเรื่องนี้ให้พิมพ์ แลได้พิมพ์หมายรับสั่งการพระราชพิธีวงนำ
 क्रमพระราชวังขวรวิไชยชาญซึ่งมีฌยอยู่ในหอพระสมุดวชิรญาณ ๒
 ฌยเพิ่มเติมค้ำไว้ข้างท้าย เพื่อจะรักษาหนังสือนี้ไว้

(๓)

ข้าพเจ้าขออนุโมทนาในกุศลบุญราษิตกนิธานของท่าน ซึ่งหม่อม
ราชวงศ์ยศวริศานา นายพลตรี หม่อมเจ้าศรีไสยเฉลิมศักดิ์ได้บำเพ็ญด้วย
ความกตัญญูแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี
มหาราชินีในรัชกาลปัจจุบัน ทั้งได้พิมพ์หนังสือเรื่องลัทธิธรรมนิยมต่าง ๆ
ภาคที่ ๑๓ นี้ให้แพร่หลาย หวังใจว่าท่านทั้งหลายที่ได้อ่านหนังสือนี้ไปคงจะ
อนุโมทนาด้วยทั่วกัน.

ภู่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๐๓ สภานายก

หอพระสมุดวชิรญาณ

วันที่ ๒๓ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๕๐๔

สำนักหอสมุด

สำนักหอสมุด

พระราชพิธี ฝ่ายพระราชวังบวรสถานมงคล

๑ พระราชพิธีสงกรานต์

การที่ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลประจำปีในพระราชวังบวรฯ นั้น กล่าวตามที่ไต่เห็นเป็นอัครามาแต่ครั้งพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่ต่อมาถึงกรมพระราชวังบวรในรัชกาลปัจจุบันนี้ ลดน้อยลงหลายอย่าง จะได้กล่าวต่อภายหลัง ก็การพระราชกุศลในครั้งพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น ต้นคือนักขัตฤกษ์สงกรานต์ เริ่มตั้งแต่ก่อนนำสงกรานต์วันหนึ่ง เวลาเย็นมีพระสงฆ์ ๕ รูป สวดพระปริตเศกเครื่องมูรธาภิเศกในพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ทั้ง ๓ วัน รุ่งขึ้นวันเถลิงศกเวลาเช้าฉันแล้วถวายไทยทานสรงร่มรองเท้า

อนึ่งในวันจ่ายเวลาเย็นนั้นนิมนต์พระสงฆ์เถรานุเถระตั้งแต่พระองค์เจ้าพระ หม่อมเจ้าพระราชาคณะ สมเด็จพระราชาคณะ พระราชาคณะผู้ใหญ่ตามลำดับยศตลอดลงมา เว้นไว้แต่ที่มราชการในพระบรมมหาราชวังฤๅอาพาธจึงไม่ไ้มา แต่พระราชาคณะสามัญนั้นใช้ที่ไ้มาในพระราชพิธีสัมพัจฉรฉินท์ที่ปลงมาแล้วนั้นรวมเท่าพระชนม์พรรษาเพิ่มบละองค์สวคมนตรีในพระที่นั่งอัคราวิจิตร ตั้งเครื่องนมัสการทองใหญ่ รุ่งขึ้นวันมหาสงกรานต์เวลาเช้าทรงประเคนอาหารบิณฑบาตตามธรรมเนียม

พระสงฆ์รับพระราชทานฉันแล้วทรงประเคนผ้าไตร พระสงฆ์ออกไปคอย
 สรงน้ำที่ข้างพระที่นั่งอิศราวินิจฉัยท่านได้ยกปราสาทผ้าขาวตั้งเคียงมีเส้า &
 เส้าผูกม่านผ้าขาวเพดานผ้าขาวห้อยพวงดอกไม้สด ข้างหลังเคียงมี
 ถังน้ำสรงเหลียมใหญ่ตั้งบนม้านั่ง มีบัวตะกั่วสองบัวเรียกว่าประทุม พระ
 สงฆ์เข้าไปสรงที่ละ ๒ รูป ประโคมไตรสังฆ์พิณพาทย์กลองแขก มีบัว
 อย่างฝรั่งคันเป็นสุขุบั๊กในชั้นเชิงใหญ่ใช้น้ำดอกไม้น้ำสด กรมพระแสง
 หอกดาบถือฉัตรทองส่ายต่อพระหัตถ์ แล้วมีสุหร่ายอย่างส่ายน้ำทางกันสอง
 อัน มักไปรดให้พระองค์เจ้าเล็ก ๆ เย็ดก็ออกไปรับถวายพระ แล้วมีโถน้ำ
 ขอบพนักงานภูษามาลาคอยตักถวาย เมื่อพระสงฆ์สรงน้ำแล้วออกไป
 ครองไตร กลับเข้ามาฉันเช้าใช้เวลาเพนอีกครั้งหนึ่ง ไม่มีไทยทาน
 สิ่งใดอีก

แฉะเวลาเย็นวันมหาสังกรานต์นั้น มีสวดมนต์ฉลองพระทราย
 เคียงยกในพระที่นั่งอิศราวินิจฉัย ๒๐ รูป สวดบทเก้งบอกหนึ่งสวดวัชร
 สถานสุทธาวาส ๓๐ รูป ฉลองพระทรายหลวงแลพระทรายข้าราชการ
 ผู้ใหญ่ผู้น้อย เช่นพระทรายยันตาคักก็ในพระบรมมหาราชวัง รุ่งขึ้นวัน
 เนาเวลาเช้ามารวมฉันในพระที่นั่งอิศราวินิจฉัยเช้า ๓๐ รูป เพนฉันเช้าแฉะ
 ๑๕ รูป ไทยทานสรงร่มรองเท้า

พระทรายเคียงยกนั้นเป็นพนักงานกรมพระตำรวจในซ้ายขวา ๒ องค์
 ทหารในซ้ายขวา ๒ องค์ กรมเสฟาย ๖ องค์ รวม ๓๐ องค์ กำหนดให้
 มาก่อรับเสด็จนำพระที่นั่งอิศราวินิจฉัยพร้อมกัน ก่อบนมัสการเหลียมมหา
 ชาว มีราชวัตรฉัตรธงกระพายทองสีต่าง ๆ แล้วยกเข้าไปตั้งฉลองใน

พระที่นั่งอิศราวินิจฉัยตามเฉลียงด้านใต้มีเครื่องบูชากระษะเชิง เวลาเช้า
มีพานเข้าบริษัศครบเท่ากับเคียงพระทรายด้วย เมื่อเสด็จขึ้นแล้วตั้ง
บายศรีทอง เงิน สมโภชเวียนเทียนประพรมน้ำหอมแล้วให้ไปวัดมหา
ธาตุ มีกระบวรแห่งม้งกรน้ำ ๓๐ คัน หลัง ๒๐ คัน คู่แห่น้ำ ๓๐ หลัง ๒๐
กลองชนะ ๒๐ ข่าย ๑ ข่ากลอง ๑ แตรวง ๖ แตรฝรั่ง ๖ สังข์ ๑

พระทรายหลวงทั่ววัดบวรสถานน้ำที่สัการะก่อ ของค์ใหญ่องค์ ๑
สูง ๘ ศอก สนมตำรวงก่อพระทรายบริวาร ๕๐ ของค์สูง ๒ ศอก มีราช
วัตรฉัตรธงกระพายแลเข้าบริษัศพาน ๒ ชันพาน ๑ เครื่องบูชากระษะมุก
เหมือนกัน แต่พระทรายข้าราชการนั้นบางที่โปรดให้ยกไปก่อวัดหงษ์
รัตนารามบ้าง

อนึ่งมีเครื่องบูชากระษะมุกเชิงแลผ้าทรวงน้ำหอม สรงพระศรีมหา
โพธิ์วัดมหาธาตุสำหรับ ๑ วัดสถิตินเทพราราม ๒ สำหรับ วัดสระเกษสำหรับ ๑
ที่พระพุทธรูปค้ำมีสงฆ์ แลตั้งเครื่องนมัสการทองที่ค้ำบายศรีทอง
เงินสมโภชเวียนเทียนประโคมแตรสังข์พิณพาทย์กลองแขกทั้ง ๓ วัน แล
มีฟุ่มดอกไม้เพลิงคนละ ๕ ฟุ่มทั้ง ๓ คืน ที่พระพุทธรูปในวัดบวรสถาน
ก็มีสงฆ์เวียนเทียนด้วย

อนึ่งถ้าไต่สงกรานต์เป็น ๔ วันแล้ว เพิ่มสวดมนต์เย็น ๒๐ รูป
ในวันเนาแรกฉันเช้า ๒๐ รูป เหน ๒๐ รูป ในวันเนาที่ ๒ ไทยทานสง
ฆ์รอมงเท่าเหมือนกัน

ในเวลาเย็นวันเนานั้น พระสงฆ์ราชาคณะธรรมาสนุกรม สวดมนต์ใน
พระที่นั่งอิศราวินิจฉัย ๒๐ รูปในการสรงมูรธาภิเศก พระแท่นสงฆ์ตั้งข้าง

พระที่นั่งกันเเหอ รุ่งขึ้นวันเถลิงศกเวลาเช้าเจ้าพนักงานภูษามาลาเข้าไปเชิญพระโกษุ พระบรมอัยยิแลพระอัยยิลงตั้งบนโต๊ะสลักปัทมทองมีเครื่องพระสคนธ์พร้อมเบ็ดฝาพระโกษุไว้ แล้วออกเสี้ยก่อน ต่อเวลา ๒ โมงเศษจึงเสด็จพระราชดำเนินขึ้นหอพระเจ้าสร้างนำพระบรมธาตุแลพระพุทธรูป แล้วเสด็จขึ้นพระที่นั่งวายุสถานอมเรศ สร้างนำพระบรมอัยยิ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาไลย แลกรมพระราชวังบวรสถานมงคลในรัชกาลที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ แล้วจึงเสด็จขึ้นหอพระอัยยิสร้างนำพระอัยยิ กรมสมเด็จพระศรีสรีเยนทรามาตย์ แล กรมพระศรีสัทรารักษ์ แล พระสัมพันธวงศ์เธอ พระชนกในกรมสมเด็จพระศรีสรีเยนทรด้วย แล้วจึงเสด็จออกโดยพระสงฆ์ฉ้นเข้าในท้องพระโรง เจ้าพนักงานจึงกลับเข้าไปเชิญพระบรมอัยยิแลพระอัยยิออกทางประตูสลกฉี่วาลโดยขึ้นพระราชยานขึ้นเสลี่ยงประโคมกลองชนะแตรสังข์ไปตั้งเหนือพระที่นั่งเสวตรฉัตรภายในพระที่นั่งค็วโมกข์พิมาน

ครั้นเมื่อขมแสงนพศก ๑๒๑๘ พระเสริมพุทธรูปฎิมากรซึ่งอยู่ในพระวิหารวัดประทุมวนารามเดิวนั้น ลงมาจากเมืองหนองคายแห่งประดิษฐานบนพระที่นั่งเสวตรฉัตรในพระที่นั่งค็วโมกข์ แต่เดิ้นมักใช้ตั้งพระบรมอัยยิพระอัยยิเหนือชั้นแว่นฟ้า ๒ ชั้นยกพระบวรเสวตรฉัตร ขึ้นแว่นฟ้านั้นตั้งตรงนำพระเสริมท่างออกมาห้อง ๑ ตั้งคั่นไม้ทองเงิน ๒ คู่มีเครื่องนมัสการทองน้อยสำริย ๓ เมื่อพระสงฆ์ ๒๐ รูปในท้องพระโรงรับพระราชทานฉ้นเข้าแล้วนั่งรออยู่จนถึงพระฤกษ์สร้างมรอาภิเศก ถวายขยันโตพรหมณ์เข้าสังข์ กรมพระแสงในชัยยัณเฑาะว์ พนักงานประโคม

น้อยไชยแตรสังข์พิณพิณพาทย์กลองแขกพร้อมกัน พระแท่นที่ทรงนั้นเป็น
 พระแท่นแว่นพามีบัวกลุ่มมีพนักท้าวชาวขอบทองเพดานระบายรอบ เสด็จ
 ประทับเหนือตั้งรูปกลมหุ้มผ้าขาวทรงเหยียบใบไม้ ทรงพระอภิศวรรค์
 ถาดทรงพระอภิศวรรค์พระครอบกลีบบัวทองคำ ทรงตักน้ำในขันสรง ๆ แล้ว
 ภูษามาลาถวายพระครอบพระกริ่ง พระครอบเนาวโลหะ พระเต้าบึงกระหรี
 ภายหลังพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระเต้าเบญจ
 ครรภมาอีกองค์หนึ่งก็เป็นพนักงานภูษามาลาถวาย ชาวที่ใหญ่น้อยถวายพระ
 เต้าห้ากระษัตริย์ บาตรคินพม่าสามบาตรแล้วพระครูธัญญาจารย์ หลวง
 ศิวาจารย์ หลวงสุริยาเทเวศร์ พราหมณ์โหราจารย์จึงถวายน้ำพระ
 มหาสังข์ทักษิณาวัฏ สังข์ทอง, เงิน, นาก, งา, พราหมณ์พฤตมียาศ
 ถวายพระครอบสำริด เสร็จแล้วทรงผลัดพระภูษามาลาตามส่วน (ธรรมเนียม
 สรงเช่นนมเมื่อ สร้อยปราคา จันทรูปปราคาด้วย) เมื่อสรงแล้วเสด็จ
 ประทับทองพระโรง พระสงฆ์ถวายยถาสัพพีถวายอติเรกถวายพระพรลา
 ครั้งหนึ่งแล้ว ออกไปนั่งอาสน์สงฆ์ที่พระที่นั่งค็วโมกข์ เวลาเช้า ๕ โมง
 เศษ เสด็จพระราชดำเนินออกพระที่นั่งค็วโมกข์พินาทรงประเคนสำรับ
 เข้าแซ่เพนอีกครั้งหนึ่ง พระสงฆ์ฉันแล้วจึงสดับปกรณ์ผ้าขาว ๒๐ พับ ผ่า
 คู่ ๒๐ คู่ ครอบเทียนขอควนน้ำหอมสังละ ๒๐ เท้ากัน พระสงฆ์สำรับนั้นเอง
 สดับปกรณ์ยถาสัพพีถวายอติเรกถวายพระพรลาอีกครั้งหนึ่ง แล้วมีสดับ
 ปกรณ์พระอินทร์อีก ๔๐๐ รูป และมีผ้าคู่ครอบเทียนของพระบรมวงศานุวงศ์ใน
 พระบรมมหาราชวัง แลพระราชวังขวรทั้งฝ่ายหน้าฝ่ายในถวายด้วย ใต้
 สดับปกรณ์พระราชมรรยาทั้งสิ้น ผ่าคู่ขอควนน้ำหอมครอบเทียนที่ทรงพระราช

อุทิศสัฏยกรณพระบรมอัยยิ พระอัยยิณพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยในพระ
บรมมหาราชวัง ๔๐ ค่ำ สัฏยกรณพระอินทีย ๒๐๐ รูป ผักขวน้ำหอม
ยังสกลอัยยิเจ้าคุณสมพันธวงศ์บ้านสมเด็จเจ้าพระยาองค์ใหญ่องค์น้อย ๗
ค่ำ ภายหลังเป็น ๘ ค่ำ จีวร ๑ สบง ๑ ขวบน้ำหอมอุปเทียณสัฏยกรณพระ
อัยยิกรมสมเด็จพระปรมาธิบดีมวดีพระเชตุพนด้วย และมีผ้าขาวเขียน
อักษรทรงพระราชอุทิศถวายตามพระนามพระบรมอัยยิพระอัยยิ แลอุทิศ
พระราชทานตามนามอัยยิ เจ้าพนักงานศรัทธานำไปทกแห่ง

อนึ่งมีพระราชทานผ้า ๒ ส้ารับขวบน้ำหอม สรงน้ำพระเจ้าพญาเธอ
พระเจ้าพันางเธอทมิพระชนม์มากหลายพระองค์ แลพระราชทานรอน้ำ
เจ้าจอมมารดาในรัชกาลที่ ๒ สองคน สมเด็จพระเจ้าพระยาองค์ใหญ่องค์
น้อยด้วย แต่พระนมนั้นพระราชทานเงินด้วย เสร็จการพระราชกุศล
นักขัตฤกษ์สังกรานต์เท่านี้,

พระราชพิธีวิสาขบูชา

มีสวดมนต์ที่พระที่นั่งวิโมกข์พิมานวันชน ๑๓ ค่ำ ๑๔ ค่ำ ๑๕ ค่ำ
เดือน ๖ เวลาบ่ายถึง ๓ วัน ฉะนั้นเช้าวันชน ๑๔ ค่ำ แรมค่ำ ๑ ค่ำ ๑๕ รูป
แต่วันชน ๑๕ ค่ำ พระสวทิจุเวทมารวมฉน์ด้วยอีก ๔ รูป เป็น ๑๘ รูป
ไทยทานสยงร่มรองเท้าใบชา ตั้งเครื่องนมัสการทองใหญ่ มีตะเกียง
เจอน้ำมันหอม น้ำมันจันทร์ น้ำมันกระตังงา น้ำมันงา น้ำมันมะพร้าว
วันละ ๕ ตะเกียง ตั้งที่พระพุทธรูปสี่หังค์ ๑ พระเสริม ๑ วัคยวรสถาน
สุทธาวาตในพระอุโบสถ ๑ พระพุทธรูปบาทบนเขา ๑ พระพุทธรูปบาทสรอย ๑

มีเทศนาในพระที่นั่งอิศราวินิจฉัยคนละกัณฑ์ทั้ง ๓ คน เครื่องกัณฑ์ใคร
 พชนิฉากขาวมรวงเท้าเสื้ออ่อนหมอนอิงตระกูลมโหรีหวาน มีดอกไม้วลัย
 พุ่ม ๕ ชั้น นำวัชวรสดานสุทธาวาส ๕ พุ่ม นำพระที่นั่งพทโรศวรชัย
 พุ่ม ๓๐ กระถาง ๓๐ วรรพา ๘ ฝนแสนห่า ๓ สหัสสธารา ๑ พ้อม ๑ จอก
 แก้ว ๑๐ พระเนียง ๑๐ ทั้ง ๓ คน มีโคมขำราชการผ้ายใหญ่ผ่น้อยแขวน
 พระอุโบสถวัชวรสดานสุทธาวาสที่ข้างพระที่นั่งพทโรศวรชัยทั้ง ๒ แห่ง
 ภายหลังเมื่อพระเสริมมาแล้ว มีประภคประชันขึ้นที่พระที่นั่งศิวโมกช
 พิมาน มีขุ่มตะเกียง ๔ ตำรวท้วย ๔ ขุ่ม วันแรมค่ำหนึ่งสกยักรณ์
 แตรรายร้อย ๕๐๐ พระบรมอัมมิจิพระอัมมิจิเชิญออกตั้งเหมื่อนสงกรานต์

อนึ่งมีสกยักรณ์พระบรมอัมมิจิพระอัมมิจิต้วยผ้าขาว ๔ เหลี่ยม แล้ว
 ถวายสลาภกัทร ๑๕๐ รูปที่พระที่นั่งศิวโมกชพิมานครั้ง ๑ จะเป็นไฉนจำไม่
 ได้ เกณฑ์ข้าราชการฝ่ายในทำกระทง ๑๕๐ กระทง จ่ายเงินหลวง
 กระทงละสลึงเฟื้อง นอกนั้นเป็นของข้างในเพิ่มเติมมีอยู่เพียบหมากพล
 ท้วย จำนวนพระสงฆ์ที่สกยักรณ์ใช้ตามวัดที่พระอัมมิจิทรงปฏิสังขรณ์
 คือวัดอรุณราชวราราม ๑๗ วัดหงษ์รัตนาราม ๑๗ วัดมหาธาตุ ๑๗
 วัดบวรเมศ ๑๗ วัดไพชยนต์พลเสพ ๑๗ วัดศรีสุทธาวาส ๑๗ วัดหิรัญ
 วร ๑๖ วัดสัมพันธวงศ์ ๑๖ วัดรังษีสุทธาวาส ๑๖ รวม ๑๕๐ สกยักรณ์
 รายร้อยยกไม่มี เสร็จพระราชกุศลวิสาขบูชาเท่านี้

การพระราชกุศลเข้าพรรษา

เวลาบ่ายเสด็จออกหล่อเทียนพรรษาที่แท่นข้างพระที่นั่งอิศราวินิจฉัย
 ทานใต้ ในวันขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๗ ถ้าปีใดมีอธิกมาสก็หล่อขึ้น ๘ ค่ำ

เดือน ๘ บุรพาสาย เทียนเล่ม ๑ ส้มหลน ๑๕ ชั่ง เคียง หล่อปลี ๕ เล่ม
 คอวัดพระศรีรัตนศาสดารามเล่ม ๑ พระที่นั่งพุทไธสวรรย์เล่ม ๑ พระ
 ที่นั่งคิวโมกข์พิมานเล่ม ๑ วัดบวรสถานเล่ม ๑ วัดหงษ์รัตนารามเล่ม ๑
 เทียนนั้นรูปเป็น ๒ เหลี่ยมปลายเป็นบัวกลมปักทอง ตัวเทียนปักทอง
 ลายทองเข้าปิ่นปัก มีฉัตรทองธรรมาวุธปักทอง แล้วยกมาตั้งถวายตัว
 ในท้องพระโรง วันขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๘ เวลาสวดมนต์เย็นรุ่งขึ้นวัน ๑๔
 ค่ำ พระสงฆ์ฉันแล้วเสด็จขึ้น เจ้าพนักงานจึงนำไปตั้งในตำหนักทั้ง ๕ แห่ง
 ขึ้นในวันขึ้น ๑๓, ๑๔, ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ มีสวดมนต์เย็น พระสงฆ์ราชา
 คณะโดยมาก พระครูเปรียญถานานุกรมพิธีกรรมบางอารามที่ทรงรู้จัก
 รวม ๓๐๐ รูป แบ่งฉันวันขึ้น ๑๔ ค่ำ แรมค่ำ ๑ วันละ ๓๐ รูป ขึ้น ๑๕ ค่ำ
 ๔๐ รูป มีตะแกรงเครื่องเข้าพรรษาพุ่มย่อม รูปสัตว์สี่ลง เทียนร้อย
 ตะแกรงรองกระทงเมี่ยงเท่าจำนวนพระสงฆ์ ถ้าพระที่ทรงนบถือคันเคียว
 มีคันไม้กระดานใหญ่ คันไม้แก้ว กระดานบัว พุ่มขนาดของเพิ่มเติม
 อีกส่วนหนึ่ง

วันขึ้น ๑๕ ค่ำ พระฉันแล้วเสด็จพระราชดำเนินที่พระพุทธรูปสี่ทิศ พระ
 เสริม ทรงจุดเทียนพรรษาถวายพุ่มอย่างใหญ่คู่ ๑ คันไม้ใหญ่คู่ ๑
 คันไม้แก้วคู่ ๑ กระดานบัวคู่ ๑ รูปสัตว์สี่ลงปักทองเงินคู่ ๑ รูปแพ
 เทียนแพเครื่องเข้าพรรษาพุ่มเหมือนกันทั้ง ๒ แห่ง แต่เทียนพรรษา
 วัดบวรสถาน วัดหงษ์นั้น พระราชทานเทียนชะนวนโคมเพลิงพระองค์เจ้า
 ไปจุด มีพุ่มขนาดกลาง ๑ คันไม้กระดาน ๑ คันไม้แก้ว ๑ กระดาน
 บัว ๑ รูปสัตว์สี่ลงคู่ ๑ รูปแพเทียนแพ เครื่องเข้าพรรษาพุ่มเหมือน

กัน แล้วเสด็จพระราชดำเนินมายังพระบรมมหาราชวัง เสด็จในพระ
 อุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ท้นเฝ้าพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า
 เจ้าอยู่หัวยังไม่เสด็จขึ้น ทรงจดเทียบถวายเครื่องสักการบูชา พระมณ
 ีรัตนปฏิมากร พุ่มขนาดใหญ่ ๓ ต้นไม้กระดังงา ๓ ต้นไม้แก้ว ๓
 รูปสัตว์สงฆ์ ๓ รูป แพรเทียนแพมากมาย ไม่ชำระสีพัน
 ขุคลื่นพร้อม แต่เสด็จพระราชดำเนินอยู่ประมาณ ๗,๘ ปี ภายหลัง
 มาไม่ทรงเสวยก็ไม่ไปเสด็จ เลยพระราชทานให้พระองค์เจ้าจัตตยา
 ภัททพริ้งพวงในพระราชวังก็มีเครื่องเข้าพรรษาอย่างย่อมพร้อม เจ้าพนักงาน
 งานนำขึ้นไปตั้งทุกปี วันแรมค่ำ ๓ เวลาเช้าเชิญพระบรมอัฐิ พระ
 อัฐิ ออกตั้งเหนือแผ่นฟ้า ๒ ชั้น บัดเสวยตรนิตรในพระที่นั่งพุทไธสวรรย์
 ทรงเครื่องสูงหักทองขวางฉัตร ๕ ชั้น ๔ บั้งแทรก ๓ แต่เสด็จออกเฝ้า
 พระททองพระโรงแล้วทรงจดเทียบเครื่องนมัสการททองน้อย มหาคเล็ก
 เชิญไปตั้งที่แล้วสักการณ์พระหิวทาน ๔ รูป มีสบังร่มรองเท้าอุปเทียบ
 พุ่มต้นไม้เครื่องเข้าพรรษาพระอินทร์ ๕๐๐ รูป เวลาค่ำมีดอกไม้เพลิง
 คั่นละ ๕ พุ่มทั้ง ๓ คน การที่เชิญพระอัฐิขึ้นสักการณ์นพระที่นั่ง
 พุทไธสวรรย์นั้น เพราะพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เคยเสด็จ
 พระราชดำเนินขึ้นไปทรงจดเทียบพรรษาที่พระพุทธรูปหิ้งคฤกษ ๒ มีหิวทาน
 สักการณ์กาลานุกาลด้วยทุกครั้ง

๑ ความตรงนี้ไม่ชัด เข้าใจว่าเห็นจะหมายความว่า มีเครื่องเข้าพรรษาอย่างย่อม
 ของวังหน้า เจ้าพนักงานฝ่ายในนำมาบูชา (พระพุทธรูป ยธรัตน์ ในหอพระเจ้าในพระราช
 วังหลวง มิใช่เจ้าพนักงานในพระราชวังหลวงเชิญเครื่องเข้าพรรษาไปบูชาในหอพระวังหน้า

อนึ่งตั้งแต่เข้าพรรษาไปมีเทศนาในพระที่นั่งอิศราวินิจฉัยคนละกัณฑ์
ทั้ง ๓ เดือน นั้นเทศน์บนพระที่นั่งเสวยศรัณ्व์ ทั้งเครื่องนมัสการกระษ
ณมัยงกลฝรั่งยกเทียน ๒ งกล มีเชิงเทียนใหญ่ยกเทียนคหนึ่งสี่คู่ ๓
เครื่องกัณฑ์สงฆ์ยกเทียนหมากพลูเงินตำลึง ๑ ทกวัน พระวิมลพิษณุ ๔ รูป
มีเทียนพระจุลราชนาง ๒๐ เล่ม ตำรวจจุลราชนาง ๒๐ เล่ม เสร็จการ
พระราชกุศลเข้าพรรษาเท่านั้

การพระราชกุศลถวายพระบรมอัฐิ

คือวันแรม ๑๓ ค่ำ เดือน ๘ เป็นวันถึงคล้ายวันสวรรคต พระบาท
สมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาไลย เวลาเช้าเจ้าพนักงานเข้าไปเชิญพระ
บรมอัฐิของพานทอง ๒ ชั้นออกตั้งบนม้านั่งลัทธิของเหนือพระที่นั่งเสวย
ศรัณ्व์ ในพระที่นั่งอิศราวินิจฉัย แล้วตั้งออกเลี้ยงพระสงฆ์ราชาคณะ
ถาวรานุกรรม ๓๐ รูปด้วยพระราชทานฉันแล้ว สักการะพระฉาย ๓๐ พับ
อุปัชฌาย์มีเทียนของอันเปลี่ยนไปต่าง ๆ เหมือนขางควาวเป็นที่ชาหยา
ซึ่งไล่จับเขยวเป็นคน มีสักการะพระอินทร์ ๓๐๐ รูป แล้วมีเทศนา กัณฑ์ ๑
เครื่องไทยธรรม ๗ ไตรบาตรยามัพชนิยาชา ถาตชาโคมรัมมรอนเท่าเสื่ออ่อน
หมอนอิงกาด้วยกระโถนด้วยตะลุ่มควาวหวานเงินคืบเทียน ๓ ตำลึง เทศน์จบ
เสด็จขึ้นแล้วเชิญพระบรมอัฐิกลับ เวลาเย็นพระสงฆ์ทั้งหมดเข้ามาสวดมนต์
อีกครั้ง ๑ เป็นเสร็จในวันเดียวเท่านั้

การพระราชกุศลอย่างนี้ มีในวันพระบรมราชสมภพพระบาท
สมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาไลย คือวันขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๔ อีกครั้ง ๑

บวชนาคหลวง

อนึ่งบางบมหม่อมราชวงศ์เข้าไปบวชเป็นนาคหลวงเคยมีหลายคราว
 บวชในเคื่อน ๑ ทำขวัญที่พระที่นั่งค็วโมกข์พิมาน ตั้งบายศรีทองเงิน
 ๒ สำหรับไครบาตรบิการของหลวงพร้อม รุ่งขึ้นเวลา ๕ โมงเช้าแล้ว
 นาคขึ้นเสลี่ยงกันกลดก้ามะลอแต่นำพระที่นั่งค็วโมกข์พิมานออกประตู
 โอภาสพิมาน ไปลงที่ประตูวัดวรสถานสุทธาวาส เข้าไปในพระอุโบสถ
 มีประโคมพิณพาทย์แตรสังข์ แต่ไม่เคยมีเสด็จออก โปรดให้เจ้านาย
 ถวายเครื่องบิการพระบวชใหม่ทุกครั้ง พระอุปัชฌาย์ คู่สวดนั่งหัตถยาศ
 รวม ๓๐ รูป ไทยทานของหลวงถวายจีวรอุบไทยันหมากพลู เส็จพระราช
 กุศลเคื่อนแปดเท่านั้น,

การพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา

การททรงบำเพ็ญพระราชกุศลเฉลิมพระชนมพรรษานี้ ทรงพระ
 ราชดำริขึ้นใหม่เทียบเคียงกับธรรมเนียมจีนที่เรียกว่าขึ้นเสลี่ยงแซ่ก
 แล่นโลมตามพุทธศาสน์โหราศาสตร์ประกอบกัน เพื่อให้เป็นการสวัสดิ
 มงคลเจริญพระชนมสุขทุกทีวารাত্রีกาล กำหนดทำในเคื่อน ๑๐ แต่
 เลื่อนไปเลื่อมตามสรีบไครบรรจบรอบคล้ายวันพระราชสมภพ โปรด
 ให้จัดการในพระที่นั่งอิศราวินิจฉัย คือเชิญพระพุทธรูปสี่องค์ตั้งเหนือ
 พระที่นั่งบุษบก ตั้งพระเสริมบนพระที่นั่งเสวตรฉัตร ทรงนำพระเสริม
 ตั้งพระไชยวัฒน์ พระมหาจำเริญ ตั้งดวงพระชันษา พระสุพรรณบัตร
 พระราชลัญจกร ตั้งพระมหาสังข์ห้า พระครอบ พระเท้าต่างๆ พระเท้า

ทำกระษัตริย์ บาดรคินพม่า โยงสายสิญจน์ถึงกัน บนพระแท่นที่ประทับ
ออกขนนางนั้น ตั้งเชิงเทียน โคมกั้ง พานดอกไม้ ขวดยักดอกไม้
แล่มไต้บนสูงเท่าพระองค์วางพระเคี้ยวเล่มไต้ยกกันชดกลสมวางเหนือ
พานทั้งสองชั้นสวมโคมแก้วบังลมด้วย ที่หน้าพระที่นั่งบนยกตั้งโต๊ะเงิน
ข้างละโต๊ะ ที่หลังลบบแลตรงพระทวารกำน่านักตั้งโต๊ะเงินใหญ่ข้างละโต๊ะ
หลังโต๊ะแขวนฉลากห้อยแพรองค์วัดกโคมเหลียน ๒ ข้างทั้ง ๒ โต๊ะ ทรง
พระแกลดเลียบกำน่านักตั้งโต๊ะเงินข้างละโต๊ะ พระองค์เจ้าฝ่ายในร้อย
ดอกไม้แขวนเต็ม

อนึ่งพระที่นั่งสนามจันทร์มีโต๊ะเงินโต๊ะ ๑ ตั้งรูปเทพกานพเคราะห์
หล่อด้วยทองเหลือง ทรงนำโต๊ะออกมาตั้งบัตรเก้าอี้ด้วยบัตรปักเทวรูป
นพเคราะห์ให้รอบซาเทวคาในเวลาเย็นนั้นด้วย พระสงฆ์ที่สวดมนต์นั้น
มากกว่าพระชนม์พรรษาอุป ๑ พระธรรมไตรโลก (รอก) วัดโมฬีโลก
เป็นอธิบดีสงฆ์เลือกคัมภีร์ราชาคณะ พระครู เปียบัญญ ถานานุกรมที่
สวดคัมภีร์สังคหะสังคหะ พระปิฎกโกศล (ฉิม) วัดราชบูรณะ เป็นผู้ชี้ตำนาน
เสมอทุกครั้ง เวลา ๕ โมงเย็นพระสงฆ์เข้านั่งที่ ประโคมพิณพาทย์
เครื่องใหญ่ ๒ วง เสด็จออกทรงประเคนไตรแพรสลัผ้า มีฉกรราย
แพรทวนปักลายพระอินทร์อักษรพระบรมราชวงษ์ยามเข็มยั้งข้างเข็มซาบ
ข้าง พระสงฆ์ครองไตรแล้วทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการทองใหญ่ พระ
สงฆ์เจริญพระพุทธปริต เมื่อสวดจบแล้วมีเสภาที่เลียบหน้าท้องพระโรง
หลวงพิศณุเสนี (ทองอยู่) เป็นผู้ชี้ทุกข รุ่งขึ้นเวลาเช้าเสด็จออก

ทรงประเคนอาหารบิณฑบาต พระสงฆ์รับพระราชทานฉันแล้ว ทรง
ถวายเครื่องสมณบริกขารวิธิต่าง ๆ เป็นของไทยบ้าง จีนบ้าง ฝรั่งเศส
บ้าง ฝรั่งบ้าง หลายสิ่งพอสมควร พระสงฆ์ถวายอนุโมทนาถวายอติโรก
ถวายพระพรลา แล้วมีทรงปล่อย ปลา เป็ด ไก่ สุนัขจิ้งจอก

อนึ่งเมื่อครั้ง มีพระฤกษ์สร้างมรุธาภิเศกเหมือนสงกรานต์ ภายหลังสงกรานต์ในทศกัณฐ์ เสร็จการพระราชกุศลเฉลิมพระชนม์พรรษาเท่านั้น

การพระราชพิธีสารท

คือวันเดือน ๑๐ แรม ๑๓, ๑๔, ๑๕, คำ มีสวดมนต์ท้าวพระที่นั่งคือโมกข์
พินามวันละ ๒๐ รูป รุ่งขึ้นวันแรม ๑๔, ๑๕, คำเดือน ๑๐ ขึ้นคำ ๑ เดือน ๑๓
เวลาเช้าฉัน มีเข้ายาคโถลายความต่าง ๆ ของหลวงทูลสำหรับ เมื่อ
พระสงฆ์ฉันแล้ว เจ้านายแลข้าราชการที่ปฏิบัติพระต้องถ่ายของลงใน
บาตรกับทั้งโถยาคก็บรรจุไปในบาตรด้วย ไทยทานมีสังข์ ใบชา กล้วยเทียน
หมากพลู วันขึ้นคำ ๑ เดือน ๑๓ เชิญพระบรมอัฐิ พระอัฐิออกตั้ง
ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลกาลานกาลตามเคยเหมือนที่กล่าวมาแล้วข้าง
ต้น มีแต่สัปดาห์กรณรายร้อย ๕๐๐ รูป

อนึ่งมีกระทรวงเข้ากรของควหาหนามากพลูตั้งในกระทรวง มีต้น
ไม้คอกไม้เงินคอกตะแบกทรงจรเข้ประดับพร้อม มีเทียนหนักเล่มละหก
สลึงสำหรับทรงจุด ๓ เล่ม ๆ ละสลึง ๓๐ เล่ม มีส้มตเล็ก ๆ เขียนคาถา
บูชาตำราหลังน้ำอทิศกุศลเล่ม ๓ กับพระเต้าขี้ไฉนทกตั้งถวายทรงเจบ
พระหิกล์หลังน้ำไปถวายพระสงฆ์ราชาคณะฉันวันละกระทรวงทั้ง ๓ วัน แล

มีทรงบาตรโยชากุวันละ ๑๐๐ รูปทั้ง ๓ วัน มีดอกไม้เพลิงนำพระที่นั่งพุทไธ
สวรรคคนละ ๕ พุ่ม ๓ คืน เสรีพระราชกุศลสารทเท้าน.

เทศนามหาชาติแลจตุรวิสัย

กำหนดเดือน ๑๓ วันขึ้น ๑๕ ค่ำ มีเทศนาอริยสัจ ๒ ถิ่นตั้ง วัน
แรมค่ำ ๑ อีก ๒ ถิ่นตั้ง วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เทศนามหาชาติ ๑๓ ถิ่นตั้ง
ในพระที่นั่งอิศราวินิจฉัย การตกแต่ง คือ บนพระที่นั่งเสวยตรนิตรเป็น
ที่พระสงฆ์เทศนาที่บนพระแท่นประทับออกขุนนางตั้งเครื่องแก้วโคมกิ่ง
รายไปเต็มที่ กลางพระแท่นตั้งโต๊ะกลมกลางโต๊ะวางพาน ๒ ชั้นรองพุ่ม
ประดับด้วยบวรวงเข้า ขอบโต๊ะวางพานทองประดับพุ่มดอกไม้สด ๕ พาน
พานเครื่องบูชาเลิศ ๕ พานสลักรักกัน สองข้างพระแท่นตั้งเครื่องนมัสการ
ข้างละสำหรับ ค่อนำพระแท่นออกมาตั้งโต๊ะหม้อย่างใหญ่ประดับ
เครื่องแก้วต่าง ๆ เต็มโต๊ะ ที่มุมโต๊ะหม้อย่านำตั้งหมากพนมรอง
พานแว่นฟ้า ๒ ชั้นตั้งบนผ้าข้างละพาน หลังโต๊ะหมู่ มีโต๊ะจีน
ตั้งเครื่องเล่นของเงินต่าง ๆ ค่อยออกไปแถวกลางตั้งต้นไม้ทองเงินกับ
โคมกิ่งระย้าแก้วกันที่สกัดข้างแก้วเลี้ยงปลาทองปลาเงิน ถัด
ออกมาตั้งชวดลายครามปักดอกไม้กิ่ง ถัดออกมาอีกถึงฉัตร ๕ ชั้น
ดอกไม้สด ยังแทรกประดับเครื่องสดสลักรักกันตั้งข้างละแถว ถัดถึง
แนวมุขหลังโต๊ะหมู่ตั้งกระถางลายครามปลูกต้นไม้ดัดข้าง ก่อเขามอ
ข้าง มีดอกไม้เงินผูกแลรูปสัตว์ต่าง ๆ บนด้วยสิ่งประสมชิ้นตัวเล็ก ๆ
วางประดับด้วยทุกกระถางตั้งสลักรักกัน โคมรูปเหมือนตะโพนข้างละแถว

ข้างพระที่นั่งเสวตรฉัตรคานไค้ทอดที่ประทับตั้งเครื่องนมัสการทองใหญ่
 แถวเสาคานไค้ถัดที่ประทับออกมาเส้า ๑ ตั้งโต๊ะกลมวางเครื่องนธระมาศ
 เขาโคเขาค้าง ๆ หลังโต๊ะผูกงาพลาบปราบคัมภีร์สวมปลอกทองคำ
 คอกลงมาปักคนสังฆ์ แถวเสาคานไค้เหนือตั้งโต๊ะย่อม ๆ วางชวบกปัก
 ดอกไม้คู่ ๑ พานดอกไม้พาน ๑ เชิงเทียนคู่ ๑ ทกเส้า หลังเส้าตั้งหีบ
 เพลง ๒ หีบใช้หมั่นควมมือเมื่อเวลาประโคม ที่เชิงเส้าทั้งสองแถวตั้ง
 ชวบกปักดอกบัวหลวงบัวชม บัวเผื่อน ดอกสามหาวเส้าละ ๔ ชวบทกเส้า
 ที่หลังลับแลพระทวารคานไค้ตั้งโต๊ะเงินเครื่องพร้อมข้างละโต๊ะ ตรงพระ
 ทวารกลางตั้งขันน้ำใหญ่ติดเทียนคาถากระถางรูปใหญ่กระถาง ๑ รว
 เทียนราว ๑ ที่พระสงฆ์นั่งธรรว ๑ นำเส้าหลังเส้าทั้งสองแถวเบียงบน
 ผูกเชือกแดงข้างละ ๒ สายแขวนฉากเขียนเรื่องเวสสันดรชาฎก ๓๓ กัณฑ์
 แลพวงดอกไม้กลั่นต่าง ๆ เกณฑ์ข้าราชการฝ่ายนารัชมมาแขวนเต็ม
 ทั้ง ๔ สาย ที่แขวนใต้โคมหวดโคมระย้าเป็นส่วนเกณฑ์ข้างในรัชมทั่วไป
 ที่เฉลียงตรงที่ประทับออกมาห้องหนึ่งกั้นเพดานมกระจก ที่ในฉากตั้งโต๊ะ
 หม้ออย่างย่อมหมู่ ๑ ทอดที่ประทับอีกแห่ง ๑ ที่ข้างนอกห้องพระโรงคาน
 ไค้ปักปรา ผูกห้อยพวงดอกไม้ผลไม้ต่าง ๆ ตามเส้าผูกธรรคาถาพัน
 แขนย่นคัมภีร์ชาคิ กระดาษไทยปรุปรุภาพเรื่องพระเวสสันดร ใน
 ปราตั้งสังฆของควาหวานขนมผลไม้เครื่องกัณฑ์ บนเฉลียงนำห้องพระโรง
 ตั้งพิณพาทย์เครื่องใหญ่แตรสังข์กลองแขกมโหรี ที่ลานนำตั้งซุ้มตะเกียง
 ๔ ซุ้มซุ้มละ ๒๕๐ ดวง ที่ประตูชั้นนอกยกกว่าชัฏฉัตรกระดากผูกคั่นกล้วย

กันน้อย พระสงฆ์ทศวาทยะเทศนาปริยัติ ๔ ถิ่นที่ มหาชาติถิ่นที่ทศพร
นครถิ่นที่ กำหนดต้องพระราชอาณัติผู้ใหญ่ ถิ่นที่อื่น ๆ ก็เป็นพระองค์
เจ้าพระ พระองค์เจ้าเถรที่ทรงผนวชใหม่ยังเก่ายัง ย่างยี่หม่อมเจ้า
สามเถรก็มายัง พระราชาคณะสามัญญานานกรมที่เทศน์คฤหาททรง
คันเคยไปรคปรานข้าง พระสงฆ์อื่นที่เทศน์คฤหาท ๆ ยัง พระวิมลพิ
วันชน ๑๔ คำแรม ๓ คำวันละ ๔ รูป วันชน ๑๕ คำ ๔ ผลึก ๑๖ รูป
เครื่องถิ่นที่เทศน์ไตรมีผ้ากราบลายพระยันทิมพ ขาตรถลกอักขร
ยามอักขรพิศ พิศไหมก ที่บูชา ที่ชา กระบะหมากย่น กระบะยาแก้
โรคต่าง ๆ ร่มชยสัง ร่องเท้า โคมหิ้ว กาด้วย กระโดนด้วย เสื่อ
อ่อน หมอนอิง ขวดน้ำผึ้ง น้ำมัน อังไฟ กาทองแดง ตะลุ่มมีผ้า
ขาวหวาน อุปเทียมนักละ ๕๐ เล่ม ข้างยมลตึกเทียบถิ่นที่ละ ๕ คำ
พระวิมลพิมีสังอุปเทียมนหมากพล ๓ วัน ๒๕ รูป มีสำรับพระเทศน์
พระวิมลพิ ๒ เวลาเช้าเพน เลียงบนพระที่นั่งพิไสยวราย วันชน ๑๔ คำ
๑๓ สำรับ วันชน ๑๕ คำ ๔๔ สำรับ วันแรมคำ ๑๑ สำรับ เครื่องถิ่นที่
เทศน์ของขาวหวานชนมผลไม้ม่าง ๆ เกณฑ์พระบวรวงศ์ฝ่ายในท้าวนาง
เป็นเจ้าทำ ของหลวงจ่ายเข้าสารถิ่นที่ละกระบุง เงินถิ่นที่ละ ๘ บาท
ทั้ง ๑๗ ถิ่นที่

อนึ่งฉัตรร้อยดอกกลีจำปาตั้งวันละ ๑๕ ฉัตร ๓ วัน ๓๖ ฉัตร เกณฑ์
ข้าราชการตำแหน่ง พระยาแลเจ้ากรมพระตำรวจ ๘ กรม หัวหมื่น
มหาเด็ก ๔ ขั้วแทรกประดับอกไม้สักผลพลเหล็กมละกอดทั้งวันละ ๑๐
สามวัน ๓๐ เกณฑ์ข้าราชการตำแหน่งพระ ทูลหลวงขุนนอกนั้นเกณฑ์

พวกคอกไม้ก่อกลิ้นระย้าต่าง ๆ แวนคั่งตามทีก่ล่าวมาแล้วข้างต้น คอก
บัวต่าง ๆ คอกสามทิวเกณต์หัวเมือง พวกผลไม้ต่าง ๆ กรมพระคลัง
สวน คอกไม้ต่าง ๆ ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยถวาย

ในการมีเทศน์มหาชาตินี้ เสด็จพระราชดำเนินออกทางพระทวาร
เฉียงซ้ายในฉาก พระบวรวงศ์เชื้อแลข้าราชการฝ่ายในออกทาง
พระทวารเฉียงซ้ายเหนือฟ่งในพระสถารนอกฉาก

วันขึ้น ๑๕ ค่ำ แรมค่ำ ๑ เวลาเที่ยงเศษ เสด็จออกทรงจกเทียน
เครื่องนมัสการเทียนประจำกัณฑ์แลตะเกียงสำหรับชั้น ๔ ตะเกียง โปรวก
ให้พระองค์เจ้าเล็ก ๆ จกเทียนเครื่องนมัสการที่คั้งข้างพระแท่น ๒ สำหรับ
เจ้าพนักงานจกเทียนโตะหมโตะทั้งปวงทั่วไป ทรงศีลแล้วประทับทรง
ฟ่งในฉาก เทศน์จบแล้วเสด็จทรงประเคนเครื่องไทยธรรมเหมือนกัน
ทั้ง ๒ กัณฑ์ เสด็จขึ้นย้าย ๓ โมงเศษทั้ง ๒ วัน วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เวลา
เช้าโมง ๑ เสด็จออกทรงจกเทียนเครื่องนมัสการแลเทียนในที่ทั้งปวง
เหมือนวันก่อน แยกแต่วันนมไทยนาคาถวาย ทรงศีลแล้วประทับ
ในฉาก เมื่อยแรก ๆ ประทับทรงฟ่งอยู่จนจบ ๑๓ กัณฑ์ ภายหลัง
ทรงอยู่เพียงกัณฑ์หิมพานต์จบ ทรงประเคนเครื่องไทยธรรมแล้วเสด็จ
ขึ้นเสวยข้าว ๑ ถ้วยใดมีพระองค์เจ้าทรงผนวชถวายเทศน์กัณฑ์ใดก็
เสด็จออกในกัณฑ์นั้น ไปเสด็จตอนค่ำก็เมื่องกัณฑ์มหาพรตที่เป็น
กัณฑ์โปรวกมากเพราะเคยทรงเทศน์เมื่องทรงผนวช พระราชทานรางวัล

ข้างทรงก็เตียนข้างเป็นการครกครนเสมอ แล้วทรงฟังต่อไปจนจบ
 (นครกัณฑ์) พระสงฆ์ถวายอติเรกถวายพระพรลาแล้ว เวลา ๒ ยาม
 เศษเสด็จพระราชดำเนินลงลอยพระพระทีป เสร็จการพระราชกุศลเทศนา
 มหาชาติเท่านี้,

อนึ่งในวันแรมค่ำ ๑ มีการเชิญพระบรมอัฐิพระอัฐิออกตั้งสัปดาห์
 การณกาลานกาลตามเคยเหมือนที่กล่าวมาแล้ว แลมีดอกไม้เพลิง
 บูชาพระพุทธรูปสิ่งใด ๕ คู่ ทั้ง ๓ คืน,

หมดฉบับเพียงเท่านี้

หมายรับสั่งวังน้ำ

อาราธนาพระสงฆ์มาสวดพุทธมนต์และรับพระราชทานฉัน

ณพระที่นั่งฝ่ายในพระราชวังบวร

ด้วยพระยาทิพผดเทียรรับพระราชบัญชาแล้วเกล้า ฯ ทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้า ฯ สั่งว่า ทรงพระราชศรัทธาท่านุญที่พระที่นั่งในพระราช
วังบวรฝ่ายใน แต่ณวันเดือน ๖ ขึ้น ๑๓ ค่ำ บ่ายเกาะเขกคึก (พ.ศ. ๒๔๒๒)
เวลาบ่าย ๒ โมง พระสงฆ์ราชาคณะ & รูปสวดพระพุทธมนต์ รุ่งขึ้น
ณวันเดือน ๖ ขึ้น ๑๓ ค่ำ เวลาเช้าพระสงฆ์รับพระราชทานฉัน นั้นให้
สังฆการีนิมนต์พระสงฆ์ราชาคณะ & รูป เข้าไปทางประตูรองการโศฬาร
สวดพระพุทธมนต์รับพระราชทานฉัน รับเกล้าฯ ชั่งค่าถวายพระสงฆ์ให้
พร้อมทั้ง ๒ เวลา แล้วให้เบิกบาตรดิน & บาตร ถ้ายกยหนัก & ตำลึง
ต่อชาวพระคลังในซ้าย ตั้งน้ำพระพุทธมนต์ขยส่ายสัจญ์พระสงฆ์ถ่อ
สวดให้พอเหมือนอย่างทุกครั้ง อนึ่งให้ชาวพระคลังศรัทธาจัดอาหารคนเข้า
ไปทางประตูรองการโศฬารลาดบนเกาอี้ผ้าลายวิลาศยให้พอทั้ง ๒ เวลา
แล้วให้รับเทียน ๕ มีติ รูป ๕ มีติ หมากพล & ซองต่อท่านพนักงาน
ฝ่ายใน ถวายพระสงฆ์ณวันเดือน ๖ ขึ้น ๑๓ ค่ำ เวลาเช้า อนึ่งให้
ชาวพระคลังมหาสมบัติจัดกระโถนขันน้ำจอกถอย & สำรับเข้าไปทางประตู
รองการโศฬารให้ทันกำหนดทั้ง ๒ เวลา อนึ่งให้ชาวพระคลังพินาศอากาศ
จัดพรมฝรั่ง ไต้จีนเครื่องบูชา ๑ ไต้ เข้าไปทางประตูรองการโศฬาร

ลาดในพระที่นั่งให้พอ ตั้งโต๊ะเงินเครื่องบูชาพระพุทธรูปพระไชยเงินให้
 พร้อมทั้ง ๒ เวลา อนึ่งให้ชาวพระคลังในซ้ายจ่ายบาตรดิน ๔ บาตร ค่าย
 ทิพนิก ๕ ตำลึง ให้สังฆการตั้งน้ำพาทมนต์จับสายสิญจน์วงพระที่นั่ง
 แลพระสงฆ์สวดสวด แลจ่ายสัณห์ ๒ ชั่ง ๓ ตำลึง ๒ บาท ค่ายทิพ
 นิก ๒ ตำลึง ให้ทันทักงานฝ่ายในพินเทียบถวายพระสงฆ์ แลจ่าย
 น้ำตาลทรายหนัก ๓๐ ตำลึง ให้วิเสศคัมภีร์ชยาน แต่ณวันเดือน ๖
 ขึ้น ๓๑ ค่ำ เวลาเช้า อนึ่งให้กรมราชบัณฑิตเชิญพระพุทธรูปพระไชย
 เงินขึ้นพระราชยานเข้าไปทางประตูสถานมณเฑียร เชิญประดิษฐานไว้
 บนโต๊ะเงินในพระที่นั่งให้พร้อมทั้ง ๒ เวลา อนึ่งให้เจ้าพนักงานจัด พิณ
 พาทย์ กลองแขกแตรสังข์ เข้าไปทางประตูลงการโอฟาร์ ต่ประโคม
 เมื่อพระสงฆ์สวดคัมภีร์ให้พร้อมทั้ง ๒ เวลา อนึ่งให้กรมนายเข้าสารซ้อม
 นาสวนท้าวทิด ๑๕ ทนาย ให้วิเสศคัมภีร์ทนายถวายพระสงฆ์คัมภีร์แต่
 ณวันเดือน ๖ ขึ้น ๓๑ ค่ำ เร่งจ่ายให้แต่ณวันเดือน ๖ ขึ้น ๓๑ ค่ำ อนึ่ง
 ให้ชาวที่ใหญ่จัดบาตรพม่า ๒ บาตร เข้าไปทางประตูลงการโอฟาร์ ตั้ง
 น้ำพระพุทธรูปในพระที่นั่งเทียบต่อนักงานฝ่ายในจุดตั้งเมื่อพระสงฆ์
 สวดพระพุทธรูปคัมภีร์ด้วยให้ทันเวลา อนึ่งให้นายสินมทาดเล็กจกคอกไม้
 สกเข้าไปทางประตูลงการโอฟาร์ ชักขวิดใส่โจงานแก้วประดับบนโต๊ะ
 เงินพระพุทธรูปพระไชยเงินเมื่อพระสงฆ์สวดคัมภีร์ทั้ง ๒ เวลา อนึ่งให้สินม
 พลเรือนวัยเครื่องนมัสการทองใหญ่ให้มัม พุ่มเข้าคอก พุ่มคอกไม้ ๒
 เทียน ๕ สำหรับสำหรับเครื่องให้พร้อมต่อท่านพนักงานฝ่ายในเชิญเข้าไปทาง

ประคองการไธยารัตนถวาทรงจุติบูชาเมื่อพระสงฆ์สวดพระพทมนต์นั้น
 ตามกำหนดวันทั้ง ๒ เวลา แล้วพวงดอกไม้สดห้อยในพระที่นั่งด้วย ๓๐
 พวง อนึ่งให้รองงานสัการะจัดเกาธผ้าลายวิลาศกับพระแท่นถวาทรง
 ประเคนเข้าไปทางประตูลงการไธยารัตนถวาทรงในพระที่นั่ง ๑ สำรับ สำหรับ
 พระสงฆ์สวดพระพทมนต์นั้นให้วันทั้ง ๒ เวลา อนึ่งให้ชาวพระคลังราช
 การจักเสื่อราว เสื่อห้อง เข้าไปทางประตูลงการไธยารัตนถวาทรงในพระที่นั่งให้พอ
 แล้วจ่ายปันแสมรอนขนาดกลางให้หมื่นนายประจักษ์ชายขวา ๑๕๐ คนขนส่ง
 ณโรงสำรับคาวหวานแลวิเสศณสถาน ๒๐ คนหุงเข้าถวายพระสงฆ์ เร่งจ่าย
 ให้ทันแต่ณวันก่อน ๒ วัน ๑๑ คำ เวลาบ่าย อนึ่งให้ตำรวจวังทนายเลือกหอก
 เข้าไปทางประตูสถานมณเฑียรยกสำรับคาว ๒ สำรับ หวาน ๒ สำรับ ทั้งใน
 พระที่นั่งถวายพระสงฆ์นั้นให้ทันเวลา อนึ่งให้กรมท่าซ้ายจันทน์วณิชนำชา
 ใส่ถาดเข้าทางประตูลงการไธยารัตนถวาทรงเมื่อสวด ๕ ทเมื่อนั้น ๕
 ททั้ง ๒ เวลา อนึ่งให้ชาพลของ ๑ ผู้ใหญ่ผู้น้อยฝ่ายทหารพลเรือนท
 มีตำแหน่งเฝ้าเข้าไปปรนนิบัติพระสงฆ์สวดนั้นในพระที่นั่งทั้ง ๒ เวลา อนึ่ง
 ให้หมื่นนายประจักษ์ชายขวาทำฎกาไปเบิกพนแสมรอนขนาดกลาง ๑๕๐ คน
 ต่อชาวพระคลังราชการขนส่งณโรงสำรับคาวหวานแต่ณวัน ก่อน ๒ วัน
 ๑๑ คำ อนึ่งให้ชาวพระอริมย์ ชาวพระราชยาน จักสัณฑ์ ๑ เสลียง ๑ ไป
 รัชเลขต่อพนันกร พันทพ ๔ คนสวมกางเกง ไปรับพระพุทธรูป พระ
 ไชยเงินณพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ เชิญเข้าไปทางประตูสถานมณเฑียร
 เข้าในพระที่นั่งเมื่อพระสงฆ์สวด ๑ เวลานั้น ๑ เวลาทั้ง ๒ เวลา อนึ่งให้

พินนกริกร พินเทพ จำเลข ๔ คนให้กับชาวพระราชยานสามเสด็จ
 พระพุทธรูป ๑ เสด็จ ให้จำวันพระสงฆ์สวด ๑ เวลานั้น ๑ เวลาทั้ง ๒
 เวลา อนึ่งให้ท่านพนักงานฝ่ายในจักเครื่องนมัสการทองใหญ่ให้มี พุ่ม
 เข้าตอก ๕ พุ่ม ดอกไม้ ๕ เทียน ๕ รูป ๕ สำหรับเครื่องให้พร้อม ส่งให้
 สนมพลเรือนเชิญเข้าไปทางประตูลงการโศพารัตน์ในพระที่นั่ง เมื่อพระ
 สงฆ์สวด ๑ สำหรับฉัน ๑ สำหรับทั้ง ๒ เวลา แล้วให้จกเทียนนำโตะเงิน
 หนักเล่มละ ๒ คำลึง ๔ เล่ม เทียนตั้งพระสงฆ์สวดหนักเล่มละ ๑ คำลึง
 ๓ เล่ม เทียนหนักเล่มละ ๑ บาทมัทละ ๒๐ เล่ม ๕ มัท รูปมัทละ ๒๐
 ดอก ๕ มัทส่งให้ท่านพนักงาน อนึ่งให้ท่านพนักงานฝ่ายในร้อยพวงดอก
 ไม้สัก ระบาย ๖ กุกดิน ๘ ว่า ๗ อม ๗ พวง ส่งให้สนมพลเรือนแขวน
 ในพระที่นั่งวันพระสงฆ์สวดพระพุทธรูปมณฑลด้วยให้ทันเวลา อนึ่งให้ท่าน
 พนักงานฝ่ายในชาวพระเครื่องต้นจกสำหรับขาว ๖ หวาน ๖ สำหรับส่งให้
 ตำรวจวัง ทนายเลื้อกหอก สกเข้าไปตั้งให้ทันเวลา อนึ่งให้วิเสศหมาก
 พลจกเกสขิงคาตส่งให้สังฆการีเข้าไปถวายพระสงฆ์เมื่อสวดตั้งพาน ๕
 พาน อังคาตของละ ๕๐ จีบ ๕ ซอง เมื่อฉันตั้งพาน ๕ พาน อังคาต
 ของละ ๕๐ จีบ ๕ ซอง แล้วให้จกน้ำชยาน ๕ โถ ส่งให้สนมพลเรือน
 ถวายพระสงฆ์สวดพระพุทธรูปมณฑลด้วยให้ทันเวลา อย่าให้ช้ากว่าตาม
 รัชสั่ง.

หมาย ฝ่ายใน เครื่องนมัสการ ๑ กุกดิน ๑ สำหรับขาวหวาน ๑
 วิเสศฉ้อทาน ๑ วิเสศหมากพล ๑ รวม ๕ ฉบบ.

หมายรับสั่งวงษา

อาราธนาพระสงฆ์ราชาคณะเข้ามาถวายพระธรรมเทศนา

ด้วยพระยาทิพผดเจียรรับพระราชบัญชาแล้วเกล้า ๆ ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้า ๆ สั่งว่าทรงพระราชศรัทธาให้อาราธนาพระสงฆ์ราชาคณะ
เข้ามาถวายพระธรรมเทศนาวันละกัณฑ์ในพระที่นั่งอิศราวินิจฉัย ตั้งแต่
ณวันเดือน ๘ แรม ๑ ค่ำเวลาค่ำบรรดาสี่ยุค (พ.ศ. ๒๔๒๘) เสมอทุกวัน
ไปกว่าจะถึงวันไตรมาส ๓ เดือน นั้นให้สังฆการีมนตรีพระสงฆ์ราชา
คณะเข้ามาถวายพระธรรมเทศนาวันละกัณฑ์ กับพระสงฆ์ ๔ รูปรับสั่งพิ
ด้วยเสมอทุกวัน รับเสด็จซึ่งศาสดาอิสริยาภรณ์พดลถวายพระสงฆ์
เทศนา รับสั่งพิ เหมือนอย่างทุกครั้ง อนึ่งให้ชาวที่ใหญ่อักราวเทียบต่ง
ที่พระสงฆ์พดลเทศนา ข้าราชการพดลเทศนาทั้ง ๒ ข้าง แล้วให้เอาเชิง
เทียบมาติดเทียบต่ง รับสั่ง พระสงฆ์เสมอทุกวันเหมือนอย่างทุกครั้ง
อนึ่งให้มหาดไทย กลาโหม หมายบอกข้าทูลลอองธุลีพระบาทผู้ใหญ่
ผู้น้อยฝ่ายทหาร พลเรือน ที่มีตำแหน่งเสนา เข้ามาฟังพระธรรมเทศนา
วันละกัณฑ์เสมอทุกวันไปเหมือนอย่างทุกครั้ง อนึ่งให้มหาดเล็กรับ
เครื่องนมัสการเครื่องทรงธรรมต่อท่านฝ่ายในวันละสำหรับ ให้มีดอกไม้
รูปเทียนสำหรับให้พร้อม แล้วให้รับเทียบคนหนึ่งสื่อนักเล่มละ ๑ ตำลึง
๒ บาทวันละ ๒ เล่ม เทียนมัทหนักเล่มละ ๑ บาท ๓๐ เล่มวันละ ๑ มัท เทียน
พระสงฆ์พดล ตำรวจนำพดลเทศนาหนักเล่มละ ๒ สลึงวันละ ๔๐ เล่ม

ผ้าสยงวันละผืน ฐปถอกวันละมัท ฐปจันวันละ ๕ คอกกคยถวายพระ
 สงฆ์ แต่เทียนวันละ ๒๐ เล่มส่งให้ตำรวน่า จุติติรวาเทียนเสมอทุก
 วันไปเหมือนอย่างทุกครั้ง อนึ่งให้ตำรวน่าผู้อยู่เฝ้าในรั้วเทียนวันละ ๒๐
 เล่มต่อมหากเล็ก จุติติรวาเทียนบูชาพระธรรมเทศนาเสมอทุกวันไป
 เหมือนอย่างทุกครั้ง อนึ่งให้ชาวพระคลังศุภราชจักษุไปแต่งถวายพระ
 สงฆ์เทศนา ฟังเทศน์ ให้พอ อนึ่งให้ชาวพระคลังมหาสมบัติจักษุเงินวัน
 ละ ๑ ตำลึงติดกัณฑ์เทศน์เสมอทุกวัน แล้วให้รั้วเทียนหนักเล่มละ ๑
 ตำลึงต่อท่านฝ่ายใน แล้วให้พระโณชนนำมัจฉากลอบไปตั้งถวายพระ
 สงฆ์เทศนา ฟังเทศน์ให้พอเหมือนอย่างทุกครั้ง อนึ่งให้ชาวพระคลัง
 ในซ้ายจ่ายสฬงค้าย จำนวนเดือน ๘ สิบห้าวันสฬงหนัก ๑๑ ชั่ง ๓๒ ตำลึง
 ๒ บาท ค้ายหนัก ๑๒ ตำลึง เดือน ๙ สฬงหนัก ๒๒ ชั่ง ๓๐ ตำลึง ค้าย
 หนัก ๑ ชั่ง ๒ ตำลึง เดือน ๑๐ สฬงหนัก ๒๓ ชั่ง ๕ ตำลึง ค้ายหนัก ๑
 ชั่ง ๓ ตำลึง เดือน ๑๑ สิบห้าวันสฬงหนัก ๑๑ ชั่ง ๓๒ ตำลึง ๒ บาท
 ค้ายหนัก ๑๒ ตำลึง รวมทั้งสิ้นสฬงหนัก ๖๘ ชั่ง ค้ายหนัก ๓ ชั่ง ๘ ตำลึง
 ให้ท่านพนักงานฝ่ายในพันเทียนใช้ในการมีพระธรรมเทศนา เสมอทุกวัน
 ไปเหมือนอย่างทุกครั้ง อนึ่งให้พนักงานฝ่ายในจักเครื่องนมัสการเครื่อง
 ทรงธรรมวันละสำรับ ให้มีคอกไม้ร้อยเทียนสำหรับเครื่องให้พร้อม กับ
 เทียนคณิสสรหนักเล่มละ ๑ ตำลึง ๒ บาท วันละ ๒ เล่ม เทียนติดเงิน
 หนักเล่มละ ๑ ตำลึง วันละ ๑ เล่ม เทียนมัทหนักเล่มละ ๑ บาท มัท
 ละ ๑๐ เล่ม วันละมัท เทียนนำพระหนักเล่มละ ๑ ตำลึง วันละ ๒ เล่ม

เทียนพระสิงห์พะเทศน์ ข้าราชการพะเทศน์หนักเล่มละ ๒ สติง วัน
 ละ ๕๐ เล่ม เทียนจงกลหนักเล่มละ ๑ บาท วันละ ๓๐ เล่ม ขลุ่ยมัตละ
 ๑๐ ดอกวันละมัท ขลุ่ยจันวันละ ๕๐ ดอก ส่องให้มหาดเล็กเหมือนอย่าง
 ทุกครั้ง อนึ่งให้ท่านเจ้าพนักงานพระคลังฝ่ายในจัดผ้าสยงประกอบเท่า
 วันละ ๑ ผืน ส่องให้มหาดเล็กเหมือนอย่างทุกครั้ง อนึ่งให้วิเสศหมากพล
 จิตเภสัชองค์าคของใหญ่ ๑ ของ ๆ เล็ก ๑๕ จีบ ๕ ของ ส่องให้กรมวัง
 มหาดเล็กเสมอทุกวันไปเหมือนอย่างทุกครั้ง อย่าให้ขาดได้คามรัยสั่ง.

หมายพนักงานฝ่ายในพระคลัง ๑ เครื่องทรงธรรม ๑ วิเสศ
 หมากพล ๑ รวม ๓ ฉบับ.

THAMMASAT UNIVERSITY
 สำนักหอสมุด

